

Nezaměstnanost z pohledu veřejného mínění – II.

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2002</i>
Otázky:	<i>EV.6, EV.9</i>
Termín terénního šetření:	<i>25. 11. – 2. 12. 2002</i>
Počet respondentů:	<i>1046</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>15. ledna 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>ev30115</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V šetření týkajícím se některých aspektů vázaných na problematiku nezaměstnanosti, z něhož část výsledků byla publikována v tiskové informaci CVVM „Nezaměstnanost z pohledu veřejného mínění – I.“ dne 13. ledna 2003, jsme podobně jako v předchozích letech zjišťovali názory občanů na možnost sehnat práci, respektive na převažující důvod stávající nezaměstnanosti. Všem dotázaným byla položena následující otázka: **„Domníváte se, že většina nezaměstnaných u nás... (viz. tabulka 1)?“**

Tabulka 1 – **Převažující důvod nezaměstnanosti**

	1997	2000	2001	2002
nemůže sehnat vhodnou práci	36	49	53	49
nemůže sehnat vůbec žádnou práci	6	31	16	18
nemá zájem pracovat	45	14	24	27
NEVÍ, JINÁ ODPOVĚĎ	13	6	7	6

pozn.: procenta ve sloupci; velikost náhodné statistické chyby činí +3 procentní body

Podle výsledků výzkumu 27 % dotázaných soudí, že většina nezaměstnaných nepracuje, protože pracovat nechce. Je to výrazně (o 18 procentních bodů) méně než v roce 1997, kdy byla identická otázka položena poprvé, ale oproti roku 2000 to naopak představuje zřetelný nárůst (o 13 procentních bodů), který jsme zaznamenali už v loňském šetření. Aktuální výsledek může naznačovat další mírné posílení skupiny občanů s výše zmíněným názorem na převažující důvod existence nezaměstnanosti, i když zaznamenaná změna není z hlediska statistické významnosti při dané velikosti souboru jednoznačně průkazná.

Jako dominantní s podílem 49 % pak mezi občany ČR figuruje názor, že v řadách nezaměstnaných převažují ti, kteří nemohou sehnat odpovídající práci,

respektive práci, která by jim vyhovovala. Velikost tohoto podílu se shoduje s rokem 2000 a je jen nepatrně nižší než v roce 2001, což znamená, že občané ČR i nadále vidí převládající příčinu nezaměstnanosti v nemožnosti sehnat odpovídající práci mnohem častěji, než tomu bylo v roce 1997.

U podílu těch, kdo za převažující důvod nezaměstnanosti považují nemožnost sehnat jakoukoli práci, (aktuálně 18 %) se de facto potvrdil v roce 2001 zaznamenaný pokles v porovnání s rokem 2000 (stávající rozdíl činí 13 procentních bodů). I tak však tento názor zůstává v české populaci mnohem rozšířenější než jak tomu bylo v roce 1997, kdy byl jeho podíl o 12 procentních bodů nižší.

Lze konstatovat, že základní proměna postoje české veřejnosti k nezaměstnanosti, který v roce 1997 charakterizovala mírná převaha názoru, že nezaměstnanost je v první řadě projevem dobrovolného rozhodnutí nezaměstnaných nepracovat, spočívala v razantním odklonu od této teze, což bezpochyby souviselo s prudkým nárůstem dříve celkově nízké a pouze lokálně zvýšené míry nezaměstnanosti, ke kterému došlo během období ekonomické recese z let 1997 až 1999. I když po roce 2000 došlo k jistému posunu v opačném směru, což může signalizovat jednak to, že lidé v současnosti hodnotí možnosti na trhu práce poněkud příznivěji než v roce 2000, ale jednak i to, že už si občané do jisté míry stačili na vyšší míru nezaměstnanosti a možnost jejího případného zvyšování zvyknout, rozpoložení veřejného mínění v tomto ohledu zůstává i nadále velmi odlišné od toho, které zde existovalo před nabytím výraznějších bezprostředních zkušeností s fenoménem relativně vyšší nebo rostoucí míry nezaměstnanosti mající plošný charakter.

Nezáměrem o práci jako převažující důvod k nezaměstnanosti častěji uvádějí podnikatelé, dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé, kteří nebyli nikdy nezaměstnaní nebo kteří byli nezaměstnaní pouze krátce (po dobu ne delší než tři měsíce), ti, kdo stávající míru nezaměstnanosti nepovažují za příliš vysokou, obyvatelé jižních Čech, respondenti z obcí od 500 do 2000 obyvatel a stoupenci ODS. Naopak méně často tento názor vyjadřovali lidé s aktuální či déle než tři měsíce trvající osobní zkušeností s nezaměstnaností, ti, kdo nezaměstnanost v ČR považují za příliš vysokou, dotázaní se špatnou životní úrovní, obyvatelé severní Moravy a příznivci KDU-ČSL.

Nemožnost sehnat vhodnou práci relativně více uváděli respondenti ve věku 30 až 44 let, vyšší odborní zaměstnanci, obyvatelé měst s populací nad 100 tisíc, stoupenci ČSSD a dotázaní, kteří jako nezaměstnaní strávili dobu v rozmezí od čtyř do šesti měsíců. Naproti tomu relativně nižší výskyt tohoto mínění byl zaznamenán mezi nepracujícími důchodci, mezi lidmi se základním vzděláním, v obcích od 500 do 2000 obyvatel a mezi voliči KSČM.

Nemožnost sehnat jakoukoli práci častěji uváděli nezaměstnaní, lidé, kteří bez práce strávili více než půl roku, ti, kdo nezaměstnanost v ČR označili za příliš vysokou, respondenti se základním vzděláním, dotázaní se špatnou životní úrovní, občané ze severní Moravy, lidé z měst od 20 do 100 tisíc obyvatel a stoupenci KSČM nebo ti, kteří by nevolili žádnou politickou stranu. Relativně sporadičtěji se tato odpověď objevovala u lidí, kteří nebyli nezaměstnaní, absolventů vysokých škol nebo středních škol s maturitou, podnikatelů, vyšších odborných pracovníků, dotázaných s dobrou životní úrovní a přívrženců ODS.

Všem respondentům jsme dále položili otázku zaměřenou na stávající situaci na trhu práce, pokud jde o region, ve kterém žijí, či obor, ve kterém působí.¹ (viz tabulka 2)

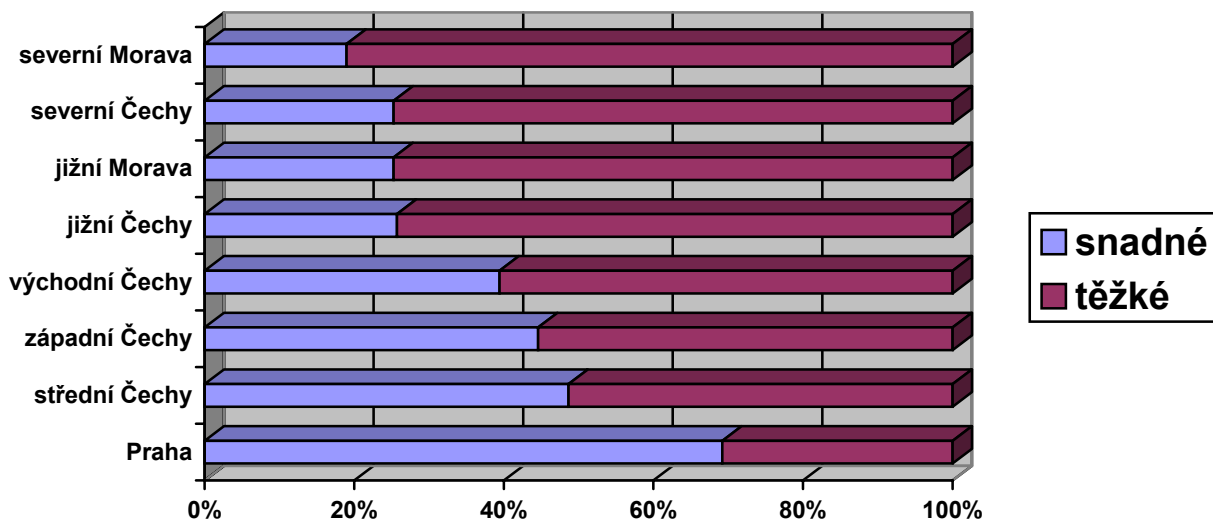
Tabulka 2 – **Hledání práce**

	v regionu	v oboru	v oboru a v regionu
velmi snadné	4	2	1
spíše snadné	28	24	16
spíše těžké	43	36	42
velmi těžké	17	13	25
neví, netýká se	8	25	16
+/-	32/60	26/49	17/67
rozdíl	-28	-23	-50
poměr	0,533	0,531	0,254

pozn.: procenta ve sloupci

Z výsledků uvedených v tabulce 2 je zřejmé, že získávání práce je ve všech případech převážně hodnoceno jako těžké. Z hlediska vzájemné relace mezi podíly „snadné“ a „těžké“ přitom není výrazný rozdíl v hodnocení možnosti získat jakoukoli práci v regionu a možnosti získat práci v oboru kdekoli v ČR. U hodnocení možnosti získat práci v oboru i v regionu se zřetelně projevil synergický efekt obou limitujících podmínek, který způsobil, že relace mezi podíly „snadného“ a „těžkého“ získávání práce byla v tomto případě výrazně horší než u obou podmínek aplikovaných jednotlivě.

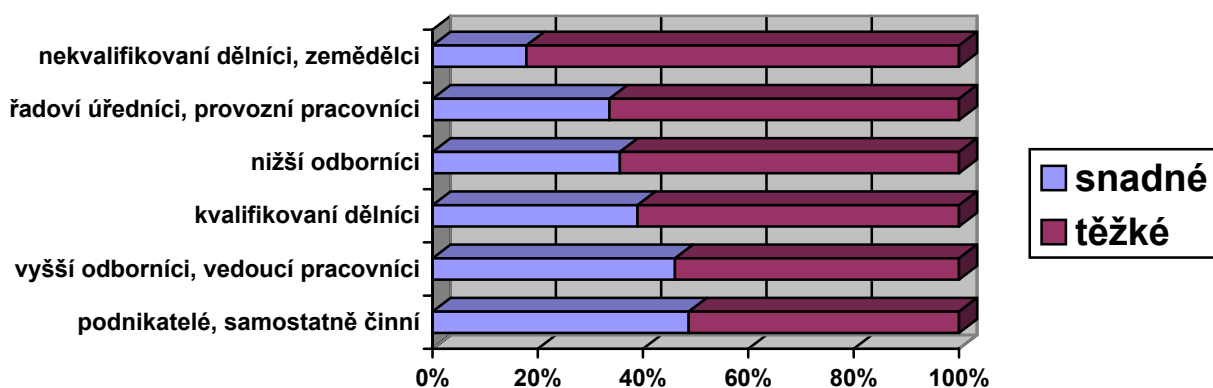
Graf 1 – **Hledání práce v regionu podle regionálního členění**

¹ Otázka: „Je podle Vás snadné nebo těžké získat a) jakoukoli práci v regionu, kde žijete, b) práci ve Vašem oboru kdekoli v ČR, c) práci ve Vašem oboru v regionu, kde žijete?“

Hodnocení možnosti hledání jakékoli práce v regionu se vcelku podle očekávání výrazně liší z hlediska geografického členění. Jak je patrné z grafu 1, jako snadné hodnotí získání jakékoli práce zdaleka nejčastěji obyvatelé Prahy, když podíl tohoto hodnocení mezi nimi dokonce jednoznačně převládá. Relativně lépe je pak hodnocena situace i ve středních a západních Čechách. Naopak respondenti ze severu a z jihu Čech a z celé Moravy se mnohem častěji kloní k názoru, že sehnat jakoukoli práci u nich v regionu je obtížné.

Graf 2 – Hledání práce v oboru podle zaměstnání

Situaci ve svých oborech, pokud jde o možnosti případného hledání pracovního uplatnění v rámci celé ČR, pak z hlediska zaměstnání (viz graf 2) relativně nejpříznivěji hodnotí podnikatelé či osoby samostatně výdělečně činné, kterým se ze zaměstnanců v tomto ohledu blíží pouze vysoce kvalifikovaní odborní pracovníci. Naopak výrazně nejhorší hodnocení možnosti najít práci ve svém oboru se podle očekávání objevilo u nekvalifikovaných dělníků a fyzicky pracujících zemědělců.

Podrobná analýza výsledků na základě různých sociodemografických a jiných třídících kritérií ukázala, že hledání pracovního uplatnění ve vlastním oboru omezené na region, kde žijí, považují relativně častěji za snadné absolventi vysokých škol, podnikatelé a živnostníci, dotázaní, kteří označují životní úroveň své domácnosti za dobrou, obyvatelé Prahy, respondenti z měst s populací nad 100 tisíc, lidé, kteří sami nebyli nikdy nezaměstnaní, ti, kdo stávající míru nezaměstnanosti nepovažují za příliš vysokou, a stoupenci ODS. Naopak za těžkou tutéž záležitost ve zvýšené míře označovali aktuálně nezaměstnaní nebo lidé, kteří byli nezaměstnaní po dobu delší než tři měsíce, nekvalifikovaní dělníci, Moravané, dotázaní z obcí od 500 do 2000 obyvatel a lidé preferující KDU-ČSL nebo KSČM.